

NOTAT

21. december
2022

Sagsbehandler
skras

Støtte til hjælpemidler, forbrugsgoder og køb af bil

På møde den 31. marts 2022 (sag 34) ønskede Omsorg og ældre, at der udarbejdes et notat, der beskriver de ydelser/hjælpemidler, som borgere visiteres til. Hvad er lovpligtigt og hvad er kommunal kvalitetsstandard.

Nærværende notat beskriver lovgivningen på området, og hvordan den er udmøntet i kommunens kvalitetsstandarder. Samtidig beskrives praksis og sagsbehandlingstider for visitation til støtte til hjælpemidler, forbrugsgoder og køb af bil.

Støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder

Støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder gives efter servicelovens §§ 112, 113 og 113b og er beskrevet i Frederikssund Kommunes kvalitetsstandard for hjælpemidler, forbrugsgoder, boligændringer og velfærdsteknologi.

Ifølge servicelovens § 112, stk. 1 skal kommunalbestyrelsen yde støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet

- 1) i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne,
- 2) i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller
- 3) er nødvendigt for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Ifølge servicelovens § 113, stk. 1 skal kommunalbestyrelsen yde hjælp til køb af forbrugsgoder, når betingelserne i § 112, stk. 1, er opfyldt. Der kan dog ikke ydes hjælp til forbrugsgoder, der normalt indgår i sædvanligt indbo.

Ifølge kommunens kvalitetsstandard er formålet med støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder, at afhjælpe og kompensere en borgers nedsatte funktionsevne.

Det skal støtte borgeren i at kunne være så selvstændig som muligt i dagligdagen. For eksempel kan en strømpepåtager gøre, at man som borger kan komme i tøjet uden at vente på hjemmehjælpen. Som et andet eksempel kan et toilet med automatisk skylle- og tørrefunktion gøre, at man som borger kan værne om sit privatliv i stedet for at involvere sin samlever eller hjemmehjælpen.

Ifølge kvalitetsstandarden er målgruppen borgere, som har en væsentlig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Det er et lovkrav, at hjælpemidlet eller forbrugsgodet i væsentlig grad afhjælper følgerne af den nedsatte funktionsevne og letter dagligdagen for borgeren.

Om en borger kan få hjælpemidler eller forbrugsgoder afgøres på baggrund af en individuel vurdering. Vurderingen tager udgangspunkt i den enkelte borgers funktionsevne, livssituation og mulighed for at kunne varetage daglige gøremål selvstændigt og deltage i aktiviteter både i og uden for hjemmet.

Der kan være et behov for, at der bliver indhentet lægeoplysninger for at få en vurdering af, om borgerens funktionsnedsættelse er færdigbehandlet, trænet og/eller varig.

I særlige tilfælde kan kommunen bevilge et hjælpemiddel midlertidigt, hvis kommunen vurderer, at det vil være den bedste løsning for en borger, for eksempel fordi det har et forebyggende formål.

Typen af hjælpemidler og forbrugsgoder

Området for hjælpemidler og forbrugsgoder udvikler sig dynamisk over tid, og der eksisterer ikke en komplet liste over typer af hjælpemidler og forbrugsgoder, som borgerne kan få støtte til.

Området reguleres af gældende lovgivning, vejledninger samt afgørelser og principmeddelelser fra Ankestyrelsen. Visitation og Hjælpemidler følger løbende disse kilder for at sikre sig at de inddrages i sagsbehandlingen.

Ankestyrelsen har blandt andet praksis for, at eksempelvis faconhovedpuder, digitalkameraer, smartphones, tablets og andre lignende elektroniske apparater, samt vaskemaskiner, opvaskemaskiner, tørretumbler, mikrobølgeovne, robotstøvsugere og almindelige køkkenmaskiner er forbrugsgoder, der betragtes som sædvanligt indbo og dermed ikke er støtteberettiget.

Et andet vigtigt princip er, at et produkt kun kan bevilges som et hjælpemiddel eller forbrugsgode efter serviceloven, når det ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Dette følger af servicelovens bestemmelse om subsidiaritetsprincippet. Ifølge servicelovens § 115 er det således en forudsætning, at hjælpemidlet eller forbrugsgodet ikke kan bevilges efter anden lovgivning.

Ifølge kommunens kvalitetsstandard omfatter hjælpemidler og forbrugsgoder blandt andet nedenstående områder.

Hjælpemidler, der kan afhjælpe borgerens fysiske og psykiske funktionsnedsættelse, eksempelvis:

- Ganghjælpemiddel, eksempelvis rollator.
- Manuel kørestol.
- Elektrisk kørestol.
- Mobilitetshjælpemidler til børn, eksempelvis specialindrettet klapvogn, rollator kørestol.
- Sanseintegrationshjælpemidler, eksempelvis kædedyne.
- Velfærdsteknologiske hjælpemidler, eksempelvis apps til smartphone eller tablet, robotarm.
- Hjælpemidler til personlig pleje, eksempelvis badebænk, tåvasker/børste med forlængerskaft, påklædningspind.
- Hjælpemidler i husholdningen, eksempelvis en-hånds-betjente køkkenredskaber og arbejdsstol med bremse.
- Hjælpemidler til indretning og tilpasning af boligen, eksempelvis forhøjer-klodser og gummislidsker.
- Montering af elektronisk lås.
- Kropsbårne hjælpemidler, som kan være stomiprodukter, bandager, indlæg, proteser, paryk, diabetes-hjælpemidler etc.

Forbrugsgoder er produkter, der kan købes i almindelig handel som eksempelvis:

- El-scootere eller trehjulet cykel.
- Husholdningsredskaber, herunder elektrisk brødkniv og bestik med vinklede håndtag.

Velfærdsteknologi:

Frederikssund Kommune tilbyder teknologi, som er velafprøvet. Det kan for eksempel være:

- En simpel gulvmoppe med sprayfunktion.
- Et toilet med skylle- og tørrefunktion.
- En talende kop.
- En elektronisk lup
- En skærm, så du kan kommunikere med leverandøren af hjemmehjælp eller Sygeplejen om medicin, kost eller anden støtte.

Frederikssund Kommune giver ikke hjælpemidler til rygning.

I 2021 var det korrigerede budget til hjælpemidler, forbrugsgoder, boligindretning og befordring ca. 40,0 mio. kr. Heraf udgjorde hjælpemidler og forbrugsgoder ca. 28,7 mio. kr. I forhold til det oprindelige budget for 2021 var der et samlet merforbrug på området på ca. 0,9 mio. kr., som primært skyldtes et merforbrug vedrørende ortopædiske hjælpemidler.

Normering og sagsmængde

I Afdeling for Visitation og Hjælpemidler er ansat 16,3 årsværk visitatorer, der varetager sagsbehandling af ansøgninger efter følgende lovgivning:

- Servicelovens §§ 79, 83, 83a, 84, 86, 94, 95, 112, 113, 113b, 114, 116, 118, 119, 122, 192.
- Sundhedslovens § 131 (omsorgstandpleje)
- Lov om trafikselskaber § 11 (Handicapkørsel)
- Almene boliger § 54 (handicapegnede boliger).

Visitatorerne er uddannede sygeplejersker samt ergo- og fysioterapeuter.

Derudover er der ansat 1,8 administrative årsværk til sagsbehandling af kropsbårne hjælpemidler, socialfaglig støtte til økonomi ved indflytning i pleje- eller ældrebolig samt andre administrative opgaver.

I afdeling for Visitation og Hjælpemidler arbejdes ud fra princippet om helhedsvisitation, hvilket betyder, at visitatorerne skal foretage en helhedsvurdering af borgernes behov for indsatser uanset medarbejdernes faglighed. Behandlingen af ansøgninger om hjælpemidler varetages derfor af alle medarbejdere i afdelingen som en del af deres samlede opgaveportefølje.

Pt. varetager afdeling for Visitation og Hjælpemidler samlet set ca. 4.900 aktive sager fordelt på ca. 2.300 borgere, registreret i omsorgssystemet CURA. Hertil kommer ca. 2.300 borgere, der modtager kropsbårne hjælpemidler, som registreres i et andet system. Den samme borger kan godt modtage flere ydelser, fx hjælpemidler og personlig støtte i hjemmet, og indgår derfor i flere sager.

I omsorgssystemet CURA er der pt. registreret ca. 1.700 sager om borgere, der modtager et eller flere hjælpemidler eller forbrugsgoder.

Visitation til hjælpemidler

Ifølge Social- og Ældreministeriets vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder skal afgørelsen af, om der er behov for et hjælpemiddel eller forbrugsgode, træffes på grundlag af en samlet vurdering af borgerens situation i forhold til de indhentede oplysninger, jf. retssikkerhedslovens § 5.

Ifølge vejledningen er det vigtigt, at sagsbehandlingen forud for afgørelsen sker i et tæt samarbejde mellem borger og sagsbehandler. Det er borgeren, som bedst kan formulere sine behov. Gennem rådgivning kan han eller hun således medvirke til at udrede, hvilket hjælpemiddel eller forbrugsgode og af hvilken kvalitet der er behov for. Udgangspunktet er, at der ydes hjælp til anskaffelse af det bedst egnede og billigste hjælpemiddel efter § 3 i hjælpemiddelbekendtgørelsen.

Kommunen skal indhente samtlige relevante oplysninger, herunder nødvendige helbredsoplysninger, for at få sagen om ansøgningen om et hjælpemiddel eller forbrugsgode oplyst. Det er kommunen, der afgør, hvilke oplysninger der er nødvendige, for at der kan træffes afgørelse, når en borger ansøger om et hjælpemiddel eller et forbrugsgode.

Efter servicelovens § 113 a kan kommunen i enkle og entydige sager om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder beslutte at træffe afgørelse alene på baggrund af den modtagne ansøgning. I disse tilfælde skal ansøgningen indeholde de for afgørelsen nødvendige oplysninger og en erklæring på tro og love om rigtigheden af disse oplysninger eller anden relevant dokumentation herfor. Det er fortsat kommunens ansvar at sikre, at de nødvendige oplysninger foreligger.

Ved enkle og entydige sager forstås sager, hvor borgerens funktionsnedsættelse er åbenbar, og hjælpebehovet er relativt entydigt. Det er dermed en vurdering af funktionsnedsættelsen og de deraf affødte hjælpebehov, der er afgørende, men derimod ikke typen af hjælpemiddel.

Ifølge vejledningen skal kommunen fortsat sikre, at borgeren får tildelt det bedst egnede og billigste hjælpemiddel ud fra en vurdering af borgerens hjælpebehov, ligesom kommunen skal yde den nødvendige tilpasning af hjælpemidlet og instruktion i dets anvendelse. F.eks. vil en borger med nedsat gangfunktion, der har fået bevilget en rollator efter den forenklede sagsbehandlingsprocedure, fortsat skulle have stillet den bedst egnede og billigste rollator til rådighed og tilbydes tilpasning og instruktion.

Man skal som borger i udgangspunktet søge om hjælpemidler via digital selvbetjening på Borger.dk, med mindre der er særlige forhold, der gør sig gældende. Ansøgningerne kan dog også komme telefonisk, via post eller i forbindelse med besøg.

I afdeling for Visitation og Hjælpemidler kræver en mindre del af de hjælpemidler, der ansøges om, et hjemmebesøg, og i nogle tilfælde skal der indhentes lægeoplysninger for at kunne sagsbehandle på et oplyst grundlag. Der kan også være behov for måltagning af borger i forhold til fx kørestol som anvendes indendørs.

En indendørs rollator kan som udgangspunkt ikke bevilges uden hjemmebesøg, da hjemmet ikke altid er egnet til brug af rollator. Der kan være behov for udligning af dørtrin, udvidelse af dørkarme eller vejledning omkring ændret indretning, flytning af møbler mm.

Hvis et hjælpemiddel udleveres uden instruktion og vurdering af boligen kan det risikeres, at hjælpemidlet ikke bruges korrekt eller slet ikke bruges. Visitor kan i nogle tilfælde få de fornødne oplysninger om hjemmet ved et virtuelt møde med borger/pårørende, som kan fremvise forholdene i hjemmet via skærm.

Hjælpemidler som udendørs rollator, krykstocke og transportkørestol til udendørs brug kan bevilges uden hjemmebesøg, hvis kriterierne er opfyldt. Lopper til svagtseende udleveres ved fremmøde efter aftale.

Desuden kan badebænk, toiletstol, toiletforhøjer og nødkald udleveres uden besøg og yderligere vurdering, hvilket sker via afdelingens telefonvagt eller ved udskrivelse fra sygehus.

Visitation og Hjælpemidler indgår i et samarbejde med Hjælpemiddeldepotet og Egedal Kommune om at undersøge mulighederne for straksudlevering fra depotet af visse typer af hjælpemidler, som ikke kræver større udredning og afklaring af funktionsevne udover, at borgeren møder fysisk op. Arbejdsgruppen planlægger sit første møde i maj 2022.

Ordningen er en videreudvikling af tankerne om et såkaldt "velfærdsbibliotek", som det forrige Velfærdsudvalg blev orienteret om.

Sagsbehandlingstider

Byrådet har vedtaget sagsbehandlingsfrister for behandling af ansøgninger om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder. Fristerne fremgår af kommunens hjemmeside.

Sagsbehandlingsfristen ved akut behov for hjælpemidler er én uge. Dog leveres hjælpemidler, der er en forudsætning for levering af den nødvendige pleje til borgerne, fx i forbindelse med udskrivelse fra hospitalet, så vidt muligt samme dag eller dagen efter.

Sagsbehandlingsfristen for ikke-akutte hjælpemidler er tre måneder.

Sagsbehandlingsfristen for støtte til forbrugsgoder er to måneder.

Der er tale om maksimale sagsbehandlingstider. I praksis varierer sagsbehandlingstiden i forhold til, hvilke typer hjælpemidler der ansøges om. Sagsbehandlingstiderne er beskrevet herunder:

- **Mobilitetshjælpemidler:** Rollatorer, (transport)kørestole, scootere, badebænke, toiletstole, toiletforhøjere, nødkald, GPS.
Disse hjælpemidler kan i mange tilfælde (undtaget scootere) visiteres administrativt, det vil sige uden visitatorbesøg og i løbet af få dage. Dette sker i ca. 90% af sagerne. Mere komplekse sager som fx scootere og kørestole til varigt brug kræver visitatorbesøg og har derfor længere sagsbehandlingstid. Det drejer sig om ca. 10 % af sagerne.
- **Kropsbårne hjælpemidler:** Proteser, sko, indlæg, parykker, diabeteshjælpemidler, støttestrømper, stomiprodukter.
Nye ansøgninger kræver lægeoplysninger. Der træffes afgørelse herefter, i gennemsnit i løbet af ca. 2 uger. Kendte sager behandles typisk indenfor 1 uge. Foretages altid administrativt.
- **Kommunikationshjælpemidler:** Lupper, briller, høretekniske hjælpemidler.
Visiteres dels ved afprøvning ved fysisk fremmøde i visitationen, dels administrativt ud fra lægeoplysninger eller anbefalinger fra Kommunikationscentret. Sagsbehandlingstid varierer mellem 1-3 måneder.
- **Tryksårshjælpemidler (Sundhedsloven):** Madrasser, puder.
Bevilges indenfor 1-2 døgn ud fra en Braden score fra sygeplejen.
- **Forflytningshjælpemidler/APV:** Lifte, vendelagener, greb.
Visiteres udelukkende administrativt på baggrund af APV-beskrivelse. Sagsbehandlingstiden er typisk 1-3 uger.

Egenbetaling

Ifølge kommunens kvalitetsstandard, kan man som borger låne hjælpemidlet gratis, så længe der er behov for det.

Der er frit valg på hjælpemidler, hvilket vil sige, at man som borger har ret til frit at vælge et andet produkt end det, kommunen tilbyder. Hvis udgifterne i denne forbindelse overstiger udgifterne til det hjælpemiddel, kommunen kan tilbyde, skal man som borger selv betale merprisen.

Man kan som borger få støtte til forbrugsgoder, hvis udgiften overstiger 500 kr. Støtten udgør 50 % af prisen på et almindeligt standardprodukt af det pågældende forbrugsgode.

Nogle former for velfærdsteknologi betragtes i dag som "sædvanligt indbo". Det betyder, at man som borger selv skal betale. Medarbejdere fra Visitation og Hjælpemidler kan give rådgivning, så man som borger får de produkter, som passer bedst til en – både som person og i forhold til fysiske eller andre funktionsnedsættelser.

Nogle former for velfærdsteknologi er mere specielle, og her kan kommunen dække omkostningerne, hvis borgerens behov og lovgivningen begrundet det.

APV-hjælpemidler

På omsorgscentre og i hjemmeplejen er leverandøren forpligtet til at foretage en arbejdspladsvurdering efter arbejdsmiljølovens § 45. Afdeling for Visitation og Hjælpemidler bevilger APV-hjælpemidler for at sikre personalets arbejdsstillinger og skåne for unødvendige belastninger, eksempelvis ved forflytninger og udførelse af personlig pleje.

Eksempler på apv-hjælpemidler er plejesenge, toilet/badestole, lifte, strømpepåtagere med videre.

Visitation og Hjælpemidler bevilger APV-hjælpemidler ud fra en faglig vurdering efter samme principper som øvrige hjælpemidler, og ud fra en apv-beskrivelse fra leverandøren. APV-hjælpemidler er ikke omfattet af kvalitetsstandard for hjælpemidler. Der er ikke frit valg på APV-hjælpemidler.

APV-hjælpemidler bevilges for at sikre personalets fysiske arbejdsmiljø. Hjælpemidlerne kan både bevilges i relation til en konkret borger eller til brug for flere borgere, fx på omsorgscentrene og i daghjemmene.

Støtte til køb af bil

Støtte til køb af bil gives efter servicelovens § 114 med dertil hørende bekendtgørelse og vejledning. Derudover tages i visitationen højde for Ankestyrelsens principmeddelelser på området.

Ifølge servicelovens § 114, stk. 1 skal kommunalbestyrelsen yde støtte til køb af bil til personer med en varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der i væsentlig grad

- 1) vanskeliggør muligheden for at opnå eller fastholde et arbejde uden brug af bil,
- 2) vanskeliggør muligheden for at gennemføre en uddannelse uden brug af bil eller
- 3) forringer evnen til at færdes, i tilfælde hvor personen har aktiviteter uden for hjemmet, som medfører et betydeligt behov for kørsel med bil.

Ifølge Bekendtgørelse om støtte til køb af bil efter serviceloven (§ 1, stk. 2) skal der i vurderingen af, om der er tale om en varigt nedsat funktionsevne, indgå:

- 1) at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmaessige forhold, og
- 2) at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionsevne.

Ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 1 skal støtte til køb af bil ydes på grundlag af en samlet vurdering af ansøgerens helbredsmaessige og sociale forhold samt ansøgerens manglende evne til at færdes. I vurderingen indgår også oplysninger om ansøgerens daglige kørselsbehov og en vurdering af, om støtte til køb af bil i væsentlig grad vil gøre ansøgeren selvhjulp.

Ifølge bekendtgørelsens § 3, stk. 1 er det en betingelse for at opnå støtte, at der er behov for kørsel:

- 1) til og fra et arbejde, hvor ansøgeren skaffer sig et væsentligt bidrag til sin og eventuelle families forsørgelse,
- 2) til og fra en uddannelse, der ud fra et overordnet tilrettelagt uddannelsesforløb sigter mod fremtidige arbejds- og indtægtsmuligheder, eller
- 3) der i væsentlig grad kan afhjælpe følgerne af ansøgerens funktionsnedsættelse.

Ifølge stk. 2. skal der ved vurderingen af, om ansøgeren efter stk. 1, nr. 1, skaffer sig et væsentligt bidrag til sin og/eller familiens forsørgelse, indgå elementer som arbejdets karakter og varighed, arbejdstidens længde, og hvorledes arbejdstiden er fordelt på ugens dage.

Ifølge Frederikssund Kommunes kvalitetsstandard er formålet med støtte til køb af bil at støtte en borger med nedsat funktionsevne i at bevare evnen til at færdes, fastholde arbejde eller gennemføre en uddannelse.

Man kan som borger modtage støtte til køb af bil, hvis man har et varigt nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsniveau, som i væsentlig grad gør det sværere at færdes uden en bil. Det kan for eksempel være, at man:

- Kun kan gå meget korte distancer.
- Ikke kan komme rundt med sine hjælpemidler uden en bil.
- Politiet har stillet særlige krav til indretningen af borgerens bil.
- Har et særligt skånebehov.

Støtte til køb af bil indebærer:

- Støtte til køb af bil – den billigste af de biler, som er egnet.
- Fritagelse fra vægtafgift eller nedsat brændstofafgift.
- Særlig indretning af bil.
- Tilskud til kørekort.

Udgifter til drift, vedligeholdelse og forsikring er ikke en del af indsatsen/tilbuddet. Som udgangspunkt skal man som borgere selv betale 50 % af lånet. Dette bliver dog tilpasset i forhold til borgerens indkomst, som det står beskrevet i bekendtgørelse om støtte til køb af bil efter serviceloven.

I 2021 behandlede Visitation og Hjælpemidler i alt 25 sager om støtte til køb af bil med følgende udfald:

- 15 bevillinger med lån, afgiftsfritagelse og særlig indretning (heraf var 11 af dem genbevillinger).
- 4 afslag på lån, afgiftsfritagelse og særlig indretning
- 1 bevilling på afgiftsfritagelse.
- 4 bevillinger af særlig indretning.
- 1 bevilling af kørekort.

I 2021 var det korrigerede budget til støtte til køb af bil 2.712 t. kr. Der blev samme år afholdt udgifter for ca. 703 t. kr. På grund af leveringstider for biler, der skal have særlig indretning, kan udgiften til køb af bil godt falde i året efter, der er truffet afgørelse om bevilling.

Ifølge Danmarks Statistik, der fører statistik over kommunernes sager om støtte til køb af bil, har Frederikssund Kommune i gennemsnit bevilget støtte for ca. 2,6 mio. kr. årligt til køb af bil i årene 2017-2020.

Set i lyset af udviklingen af eldrevne biler i samfundet samt miljømæssige hensyn, vil der fremadrettet blive peget på elbiler som løsning hos de borgere, der bevilges støtten, hvis el-bilen opfylder kravene til bedst egnet og billigst.

Det vil i de fleste situationer samtidig kræve opsætning af ladestander og evt. tilpasning af el-installationer hos borgeren, som vurderes at være en kommunal opgave. Driften og vedligeholdelsen af bilerne er fortsat borgerens egen udgift med mindre der er installeret lift på bilen, hvor der er krav om lovpligtigt eftersyn.

Sagsbehandlingstid

Den af Byrådet vedtagne sagsbehandlingsfrist for behandling af ansøgninger om støtte til køb af bil er otte måneder.

Danmarks Statistik fører statistik over sagsbehandlingstiderne i landets kommuner i sager om støtte til køb af bil.

Statistikken er opdelt på sager hvor der gives støtte (godkendelse), og sager hvor der gives afslag. I nedenstående tabel ses data for henholdsvis Frederikssund Kommune og landet

som helhed i årene 2017-2020. I denne periode er der i gennemsnit behandlet 24,5 sager pr. år.

Af tabellen fremgår det, at sagsbehandlingsfristen på otte måneder (ca. 32 uger) er udfordret. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i Frederikssund Kommune ligger dog under landsgennemsnittet.

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid opgjort i antal uger

(Antal sager i Frederikssund Kommune fremgår i parentes)

	2017	2018	2019	2020
Godkendelse				
Frederikssund	30 (14)	20 (15)	38 (13)	37 (15)
Hele landet	36	39	40	42
Afslag				
Frederikssund	30 (7)	37 (10)	30 (12)	33 (12)
Hele landet	34	40	38	39

Kilde: Danmarks Statistik, tabel: Handbil 1 og 2